

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ 6ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ  
ΕΠ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

**Θεσσαλονίκη, 22 Νοεμβρίου 2022**

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Ανακοινώνουμε την ύπαρξη απαρτίας. Σας καλωσορίζουμε στην 6<sup>η</sup> Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος 2014-2020. Ευχαριστούμε πολύ για την παρουσία σας και για τους εκπροσώπους που είναι από το πρωί οι ευχαριστίες είναι διπλές. Θα ζητήσω την έγκριση της ημερήσιας διάταξης όπως την έχετε πάρει ηλεκτρονικά. Εγκρίνεται, ευχαριστώ. Την έγκριση των πρακτικών της 5<sup>ης</sup> Συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης όπως σας έχουμε στείλει ηλεκτρονικά. Εγκρίνονται, ευχαριστώ. Θα προχωρήσουμε τώρα στην παρουσίαση της προόδου υλοποίησης του προγράμματος. Για να δώσουμε τη μεγάλη εικόνα του προγράμματος από τα στοιχεία που υπάρχουν, είναι ένα πρόγραμμα που έναν χρόνο πριν τη λήξη του παρουσιάζει σε όλους τους δείκτες του πάρα πολύ μεγάλη πρόοδο. Ενδεικτική είναι η πρόοδος της απορρόφησης που σε επίπεδο δημόσιας δαπάνης είναι 90,2% και σε όρους κοινοτικής συνδρομής 93,3%. Είναι ένα πρόγραμμα λοιπόν που παρουσιάζει μία ασφάλεια κλεισίματος. Τι συμβαίνει εσωτερικά του προγράμματος. Βλέπετε τα στοιχεία του προγράμματος που έχουνε να κάνουν με τις εξειδικεύσεις, τις προσκλήσεις, τις νομικές δεσμεύσεις. Βλέπετε λοιπόν σ' αυτή την διαφάνεια ότι οι νομικές δεσμεύσεις του προγράμματος ανέρχονται σε 1 δις, 198 εκατομμύρια, το ΕΤΠΑ 938 και ΕΚΤ αντίστοιχα. Οι πληρωμές ανέρχονται στο 90,1. Αν υπολογίσουμε ότι το πρόγραμμα είναι της τάξης των 800 εκατομμυρίων και κάποιος δει ότι υπάρχουν δεσμεύσεις 1,2, αναρωτιέται όπως αναρωτιόταν πριν ο κύριος Βλαχογιάννης που έλεγε «γιατί οι συμβασιοποιήσεις είναι πάντα μεγαλύτερες από τις πληρωμές;». Εμείς έχουμε κάνει την επιλογή μέσω του προγράμματος 2014-2020 να προχωρήσουμε στην ωρίμανση των δράσεων έτσι ώστε

να μπορεί να τροφοδοτηθεί ομαλά το επόμενο πρόγραμμα. Αυτό το έχουμε ως διαχειριστική τακτική σε όλα τα προγράμματα και γι' αυτό πάντα στο καινούργιο πρόγραμμα έχουμε μία εμπροσθοβαρύτητα και εντάξεων και πληρωμών. Έχουμε κάνει λοιπόν αυτή την προετοιμασία και αυτό σημαίνει κανονιστικά ότι για τα έργα τα οποία ξέρουμε ότι θα τα μεταφέρουμε στην επόμενη προγραμματική, δεν περνάμε τις δαπάνες. Θα τις περάσουμε κατευθείαν. Επομένως, το 90,1% έχει επιπλέον δαπάνες οι οποίες δεν έχουν δηλωθεί. Στην πραγματικότητα, το πρόγραμμά μας έχει κλείσει. Και αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να διαχειριστούμε με ορόσημο το Α' εξάμηνο του 2023 για να δούμε ποια έργα οριστικά θα μείνουν στο πρόγραμμα του 2014-2020 και ποια έργα θα περάσουν στην επόμενη προγραμματική. Μία πρώτη γεύση πήρανε όσοι ήταν μέλη στην προηγούμενη Επιτροπή Παρακολούθησης για τις συνεχιζόμενες δομές του Κοινωνικού Ταμείου. Θέλω να σας πω ότι στις δράσεις του κοινωνικού ταμείου σ' αυτό το πρόγραμμα δεν μπορούμε πια να περνάμε καμία δαπάνη, γιατί έχουμε εξαντλήσει σε επίπεδο δαπανών την κοινοτική συμμετοχή. Άρα τι πρέπει να γίνει; Πρέπει οι δράσεις που μπορούν να μεταφερθούν, να μεταφερθούν άμεσα όπως και θα μεταφερθούν για να μπορέσουμε να κλείσουμε το πρόγραμμα. Θα σας δώσω μία εικόνα ανά άξονα προτεραιότητας για να δούμε πού βρισκόμαστε. Οι διαφάνειες θα τρέχουν, θα βλέπετε τις δράσεις και εγώ θα σας μιλάω για κάποιες που αξίζει τον κόπο και είναι emblematicές. Βλέπετε ότι η πρόοδος υλοποίησης του Άξονα Προτεραιότητας 1 ανέρχεται στο 92,5% της δέσμευσης. Δηλαδή είναι ένας άξονας που κλείνει. Τι συμβαίνει εδώ; Εδώ έχουμε βγάλει όλο το συμπέρασμα της Έξυπνης Εξειδίκευσης της προηγούμενης Προγραμματικής Περιόδου και το έχουμε μεταφράσει σε δράσεις. Κορυφαία δράση είναι αυτή που βλέπετε με τα Επενδυτικά Σχέδια Καινοτομίας Έρευνας και Ανάπτυξης των Επιχειρήσεων. Όταν προκηρύξαμε αυτή τη δράση, είχαμε μόνο ένα υπόλοιπο της τάξης των 5 με 6 εκατομμυρίων. Όμως από τη δουλειά που είχε γίνει στην Περιφέρεια όλο αυτό το διάστημα, πήραμε προτάσεις 45,8 εκατομμυρίων και είπαμε εκείνη τη χρονική στιγμή, και θέλω να ευχαριστήσω την Ευρωπαϊκή Επιτροπή γι' αυτή της την συμφωνία, ότι αυτή η δουλειά η οποία έχει

γίνει δεν πρέπει να πάει χαμένη. Επομένως, θα πάρουμε αυτή την δράση η οποία δεν χωράει στο 2014-2020 και θα την μεταφέρουμε, όπως σας εξηγήθηκε πριν, στην επόμενη προγραμματική. Είναι μία δουλειά δηλαδή που κεφαλαιοποιείται, μία δουλειά που το πρόγραμμα 2014-2020 χρησιμοποιήθηκε σαν εργαλείο για να μπορέσει να χρηματοδοτηθεί και να υλοποιηθεί. Πάμε στον Άξονα Προτεραιότητας 2. Σ' αυτόν τον άξονα συμβαίνει πάλι το ίδιο. Έχουμε εξαντλήσει την κοινοτική συνδρομή και δεν μπορούμε να περνάμε δαπάνες. Είναι ένας άξονας ο οποίος έχει φτάσει στο 100% και έχουμε δαπάνες σε εξαίρεση από την Αρχή Πιστοποίησης. Πάμε στον Άξονα 3 που είναι και ο κύριος άξονας της επιχειρηματικότητας. Τι μπορέσαμε και καταφέραμε μέσω του Άξονα 3 και πώς απάντησε το πρόγραμμα 2014-2020 στην τρίτη του Covid; Απάντησε με τον σχεδιασμό και την έγκριση από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, πρώτη σε όλη τη χώρα του καθεστώτος του ειδικού για την ενίσχυση κεφαλαίου κίνησης εξαιτίας του Covid στις επιχειρήσεις και τότε σ' αυτόν τον άξονα περιλήφθηκαν ενισχύσεις της τάξης των 205 εκατομμυρίων, οι οποίες έχουν αποπληρωθεί και στο σύνολό τους. Αυτή λοιπόν ήταν η κορυφαία δράση αυτού του άξονα. αυτός ο άξονας χρηματοδοτεί κλασικές ενισχύσεις που σε κάποιες είχαμε βάλει εμείς και την διάσταση της RIS, δηλαδή εμπόριο, υπηρεσίες, μεταποίηση και χωριστά τουριστικές επιχειρήσεις. Έχουμε κάνει και μία προσπάθεια για χρηματοδότηση cluster, την παλεύουμε και αυτή. Και αυτός ο άξονας αποτέλεσε στην πραγματικότητα και την ναυαρχίδα του προγράμματος. Εδώ θέλω να υπογραμμίσω και εγώ με την σειρά μου την εξαιρετική συνεργασία που έχουμε με το ΚΕΠΑ, χωρίς την λειτουργία του οποίου δεν θα μπορούσαμε να είχαμε σχεδιάσει, προγραμματίσει και κατανείμει όλες τις επενδύσεις, γιατί εμείς ως Διαχειριστική Αρχή μαζί με το ΚΕΠΑ δουλεύουμε από την αρχή ως το τέλος. Είμαστε μαζί, πάμε βήμα-βήμα και θεωρώ ότι έτσι θα πάμε και στην επόμενη προγραμματική. Πάμε στον Άξονα Προτεραιότητας 4 που στην πραγματικότητα περιλαμβάνει ενεργειακές δράσεις. Δηλαδή, ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων, ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών, που το είδατε στην επόμενη προγραμματική θα μεταφερθεί, και δράσεις σε περιοχές ΣΒΑΠ, ποδηλατοδρόμους και αστικής κινητικότητας. Εδώ να πούμε... γιατί βλέπετε ένα

χαμηλό ποσοστό εδώ πληρωμών... αυτό συμβαίνει γιατί δεν περνάμε τις δαπάνες, που είναι μεγάλες, είναι 12-15 εκατομμύρια, της δράσης του Εξοικονομώ Κατ' Οίκον γιατί θα μεταφερθεί. Πάμε στον Άξονα Προτεραιότητας 5. Κλασικός άξονας προσαρμογής της κλιματικής αλλαγής με δράσεις αντιπλημμυρικών, προστασίας διάβρωσης ακτών, και χρηματοδότησης όλων των τοπικών φορέων για την πρόληψη πυρκαγιών. Η εκπόνηση του Περιφερειακού Σχεδίου για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή της Περιφέρειας. Όλο αυτό το κράμα το οποίο θα χρηματοδοτηθεί και στην επόμενη προγραμματική, αποτελεί την πρώτη μαγιά για να προχωρήσουμε, διότι στην πορεία θα δούμε κάποια έργα αντιπλημμυρικά τα οποία είναι δύσκολα και στον σχεδιασμό τους και στην αδειοδότηση τους και στην υλοποίηση τους και θα μεταφερθούν στην επόμενη προγραμματική. Πάμε στον επόμενο Άξονα 6 ο οποίος είναι ένας άξονας ο οποίος περιλαμβάνει μεγάλη τυπολογία δράσεων. Μεγάλη χρηματοδοτική βαρύτητα τα ύδατα, υδρεύσεις με στόχο ποσότητα και ποιότητα νερού. Δεύτερη κατηγοριοποίηση μεγάλη, έργα πολιτισμού, έργα τουρισμού, έργα σύγχρονου πολιτισμού. Και εδώ περιλαμβάνονται όλες οι δράσεις, όλα τα έργα που αποτελούν τον κύριο στόχο των σχεδίων βιώσιμης ανάπτυξης που έχουμε. Όλες δηλαδή οι παρεμβάσεις με στόχο τη μείωση ρύπανσης αέρα, πράσινο, κυκλοφοριακές ρυθμίσεις και λοιπά, περιλαμβάνονται σε αυτόν τον άξονα. Τι έχουμε κάνει τώρα σε αυτόν τον άξονα και θα το πούμε και στην συνέχεια όταν θα μιλήσουμε για τις ολοκληρωμένες χωρικές παρεμβάσεις. Έχουμε κάνει σε συμφωνία και με την Μητροπολιτική Επιτροπή Θεσσαλονίκης, την μεγάλη μας παρέμβαση δηλαδή, έχουμε κάνει μία πολύ μεγάλη υπερδέσμευση έτσι ώστε να μπορέσουν οι δήμοι να προετοιμάσουν πράξεις, να ωριμάσουν, να ενταχτούν και πιθανόν κάποιες να δημοπρατηθούν, έτσι ώστε να έχουμε μία έτοιμη ύλη για το επόμενο πρόγραμμα, για να προχωρήσουμε με καλύτερα αποτελέσματα. Πάμε στον άξονα 7. Στον άξονα 7 το πρόγραμμά μας είχε μόνο οδικά έργα phasing τα οποία θα ολοκληρωθούν και η νέα δράση του ήτανε δίκτυα φυσικού αερίου εκτός των περιοχών της Θεσσαλονίκης. Ένα έργο το οποίο έχει συμβασιοποιηθεί και είμαστε σε συνομιλίες με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να δούμε αν θα μπορέσει να περάσει και στην επόμενη Προγραμματική

Περίοδο. Στον Άξονα 8 όπου είναι ένας άξονας του Κοινωνικού Ταμείου και αναφέρεται στην προώθηση της βιώσιμης απασχόλησης και είναι συνδεδεμένος με την κατάρτιση, την υποστήριξη της επιχειρηματικότητας σε τομείς οι οποίοι συνδυάζονται με την RIS, έχουν προχωρήσει οι δράσεις. Εδώ και πάλι έχουμε προνοήσει να έχουμε ενισχύσεις επενδυτικών σχεδίων ανέργων σε μεγαλύτερο προϋπολογισμό, έτσι ώστε και αυτά να μπορέσουν να μεταφερθούν στην επόμενη προγραμματική. Ο Άξονας 9Α που αφορά τις δράσεις υποδομών του κοινωνικού τομέα, κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση της φτώχειας και έχει επέκταση και αναβάθμιση υποδομών υγείας, κοινωνικές υποδομές και εξοπλισμός. Τι έχουμε κάνει εδώ; Σε συμφωνία με την επιτελική της υγείας έχουμε κάνει μία υπερδέσμευση. Έχουμε εντάξει περισσότερους εξοπλισμούς πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας υγείας έτσι ώστε να προκηρυχθούν, να ωριμάσουν, να συμβασιοποιηθούν και να μπορέσουμε να τους μεταφέρουμε στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Πάμε στον Άξονα 9Β, όπου εδώ είναι όλες οι δράσεις του Κοινωνικού Ταμείου. Δηλαδή, η γνωστή εναρμόνιση που την λέμε. Δηλαδή είναι οι παιδικοί σταθμοί ΚΔΑΠ, ΚΗΦΗ, ΚΔΑΠ ΑμεΑ, παντοπωλεία συσσίτια, καταρτίσεις, καταρτίσεις για ευπαθείς ομάδες. Δράσεις για αστέγους, για Ρομά συμβουλευτικά ξενώνων, υποστήριξη μαθητών ΑμεΑ... Όλη η βεντάλια των δράσεων. Σας έλεγα λοιπόν στην αρχή ότι εδώ επειδή δεν μπορούμε πια να περάσουμε άλλες πληρωμές, έχουμε εξαντλήσει τον προϋπολογισμό, θα πάμε και θα συνεχίσουμε όλες αυτές τις δομές χωρίς να διακοπεί καμία σε επίπεδο χρηματοδότησης και θα προχωρήσουμε και σε νέες δράσεις Κοινωνικού Ταμείου. Ο Άξονας 10 αφορά την παιδεία. Κτιριακές υποδομές, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια και αντίστοιχα εξοπλισμοί. Τι έχουμε κάνει εδώ; Όπως σας είπαμε και στην προηγούμενη συνεδρίαση για την επόμενη προγραμματική, κάποιους εξοπλισμούς των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε συμφωνία με το Υπουργείο Υγείας και την Επιτελική Υγείας θα μεταφερθούν στην επόμενη προγραμματική. Γιατί ήδη έχουμε φτάσει στο 90% της δέσμευσης και εδώ. Και τέλος, Άξονας 11 και Άξονας 12 που αποτελούν τις δράσεις τεχνικής βοήθειας που μας βοήθησαν για την ενεργοποίηση αυτής της προγραμματικής περιόδου. Η

αναφορά στις επιτόπιες επαληθεύσεις. Τι είναι οι επιτόπιες επαληθεύσεις; Είναι ένα δείγμα πράξεων που βγαίνει με χρησιμοποίηση ρίσκου και είμαστε υποχρεωμένοι να φτιάχνουμε το πρόγραμμα των επιτόπιων επαληθεύσεων ανά λογιστική χρήση. Έχει εκπληρωθεί στο 100%. Είναι σημαντικό ότι έχει μόνο 134.000 διόρθωση, που είναι ποσό αμελητέο. Στον κανόνα  $n+3$ , τον βάζουμε γιατί είμαστε υποχρεωμένοι να τον βάλουμε. Βλέπετε ότι έχουμε μία υπερκάλυψη 217 εκατομμύριων ήδη. Τα επόμενα βήματα. Τα επόμενα βήματα γι' αυτό το πρόγραμμα είναι να εκδώσουμε τις αποφάσεις ολοκλήρωσης των πράξεων για να κλείσουμε και να τακτοποιούνται, διότι έχουμε πολλές ολοκληρωμένες πράξεις. Το δεύτερο θέμα είναι να διαχειριστούμε την υπερδέσμευση που έχουμε ανά ταμείο. Και έχουμε έναν προγραμματισμό όπως σας είπα να το ξεκαθαρίσουμε αυτό πριν το Α' εξάμηνο του 2023 και στη συνέχεια να υποβάλλουμε την αναθεώρηση του προγράμματος σύμφωνα με τις τακτοποιημένες δαπάνες για να πάρει και τη σωστή λογιστική του μορφή. Θα πάμε τώρα να κάνουμε μία νύξη για τις δράσεις ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης που σ' αυτή την προγραμματική περίοδο αφορούσε δύο τυπολογίες. Η μία τυπολογία ήταν ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις, που οι ολοκληρωμένες αστικές παρεμβάσεις ήταν της τάξης των 105 εκατομμυρίων περίπου. Και ένα πολύ μικρό ποσό ΤΑΠΤοΚ που ήταν συμπληρωματικά στα προγράμματα που είχαν εγκριθεί από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Δεν θα πω κάτι καινούργιο. Όλοι το ξέρουμε ότι οι στρατηγικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης αυτή την προγραμματική περίοδο λειτούργησαν ποιοτικά. Ξεκίνησαν αργά, κάνανε αργά τα στρατηγικά τους σχέδια και η υλοποίησή τους ήταν αργή. Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας θεωρούμε προστιθέμενη αξία το σχήμα συνεργασίας το οποίο οικοδομήθηκε μεταξύ των οκτώ δήμων και της Περιφέρειας μ' ένα σύστημα διοίκησης αποτελεσματικό, το οποίο νομίζουμε ότι θα αποτελέσει και ένα εργαλείο για την επόμενη προγραμματική. Βλέπετε 7 στρατηγικές, 457 πράξεις, 122 εκατομμύρια. Όχι, δεν είναι καλά τα ποσοστά απορρόφησης και τα ποσοστά υλοποίησης των πράξεων των στρατηγικών αυτών. Αυτό επειδή ήταν και μία κοινή αποδοχή σε επίπεδο χώρας, έχει συμφωνηθεί και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και μέσω κανονιστικού πλαισίου ότι είναι δυνατόν οι

στρατηγικές αυτής της προγραμματικής, του 2014-2020, να επικαιροποιούνται και να προχωρούν και να συνεχίζουν τις δράσεις τους και στην επόμενη προγραμματική, πράγμα το οποίο θα κάνουμε και εμείς. Αν δούμε τώρα τα στοιχεία των ΤαπΤοΚ που μπορεί να είναι ακόμα χαμηλού προϋπολογισμού, έχουνε μία αργή εξέλιξη διότι και αυτά εγκρίθηκαν αργά, εγκρίθηκαν μετά την έγκριση των σχεδίων. Υπέβαλαν καινούργια επιχειρησιακά σχέδια. Είναι μικρές παρεμβάσεις και εκτελούνται με αργούς ρυθμούς. Εδώ τελείωσε το κομμάτι της παρουσίασης του προγράμματος και των ολοκληρωμένων χωρικών. Και θα παρακαλέσω τον συνάδελφο τον κύριο Κωστάρα να μας δώσει μία γενική εικόνα με το τι έχει συμβεί στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στο κομμάτι της Έξυπνης Εξειδίκευσης.

**Γεώργιος Κωστάρας:** Καλησπέρα σε όλους. Θα πούμε για την Έξυπνη Εξειδίκευση, την πρόοδο υλοποίησης στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020. Θα είναι μία σχετικά σύντομη παρουσίαση. Είναι και λίγο περασμένη η ώρα και κάποιοι είναι κουρασμένοι αρκετά. Θα αφιερώσω ένα πολύ μικρό κομμάτι αυτής της παρουσίασης για να υπενθυμίσω ή για όλους να το ακούσουνε ίσως για πρώτη φορά, τι είναι χονδρικά η Έξυπνη Εξειδίκευση. Η Έξυπνη Εξειδίκευση που την βλέπουμε ως RIS3, σημαίνει στρατηγική για την έρευνα, την καινοτομία με βάση την Έξυπνη Εξειδίκευση. Το RIS3 λοιπόν είναι αρκτικόλεξο. Δεν υπήρξε RIS2 και δεν θα υπάρξει RIS4. Είναι από το RI και τα τρία S. Τώρα, γιατί ονομάζεται έξυπνη εξειδίκευση μία κατά τα άλλα θα μπορούσε να πει κανείς συμβατική στρατηγική καινοτομίας και έρευνας; Διότι εστιάζει στα συγκριτικά πλεονεκτήματα τόσο του οικοσυστήματος έρευνας-καινοτομίας, όσο και στο συγκριτικό πλεονέκτημα που παρουσιάζει το παραγωγικό σύστημα κάθε περιφέρειας. Δηλαδή, η καινοτομία του πράγματος εδώ, η έξυπνη εξειδίκευση, είναι ότι πια δεν δίνεται προτεραιότητα σ' όλο το φάσμα της έρευνας, αλλά μόνο σ' αυτό στο οποίο η Περιφέρεια έχει υψηλή εξειδίκευση, έχει αριστεία και μπορεί να παράγει καινοτομία υψηλής προστιθέμενης αξίας. Αντίστοιχα, στο παραγωγικό σύστημα έμφαση δίνεται σε τομείς οι οποίοι έχουν ισχύ, έχουν κρίσιμη μάζα, έχουν εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, έχουν δυναμικό καινοτομίας και δουλεύουν με ένταση γνώσης περισσότερο, έναντι αν θέλετε πιο

παραδοσιακών τομέων που δουλεύουν με ένταση εργασίας. Αυτό δεν εξαιρεί φυσικά μεγάλους παραδοσιακούς τομείς όπως η αγροδιατροφή ως πούμε και η κλωστοϋφαντουργία. Οι τομείς αυτοί ονομάζονται «τομείς πρωταθλητές». Έχω βάλει με έντονα γράμματα λέξεις, φρασούλες που θα ακούσουμε πολύ συχνά στην RIS και άρα να ξέρουμε τι σημαίνουν. Τομέας πρωταθλητής είναι ο τομέας στον οποίο η Περιφέρεια έχει εξειδίκευση, είναι τομέας εστίασης για την RIS, άρα είναι τομέας στον οποίο, να το πούμε πολύ πρακτικά, θα πέσουν περισσότερα χρήματα σε σχέση με άλλους τομείς. Κάτι πολύ σημαντικό! Ούτε η έρευνα, η υπόλοιπη έρευνα, η υπόλοιπη ερευνητική προσπάθεια αγνοείται από την RIS, ούτε οι υπόλοιποι τομείς. Και η έρευνα και οι υπόλοιποι τομείς εξακολουθούν να χρηματοδοτούνται κανονικότατα από παραδοσιακά εργαλεία χρηματοδότησης. Η RIS κατά προτεραιότητα δίνει μία έμφαση στους τομείς πρωταθλητές. Δεν αδικεί κάποιους, απλώς δίνει έμφαση σε κάποιους τομείς που πιστεύει ότι η Περιφέρεια έχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα και μπορεί να αναπτύξει περαιτέρω δυναμισμό και εξωστρέφεια. Τώρα, συνεχίζουμε. Η RIS επίσης δεν είναι απλώς ένα πρόγραμμα που παθητικά περιμένει να ολοκληρωθεί και να πούμε «εντάξει, τελειώσαμε παιδιά, είμαστε ευχαριστημένοι, πιάσαμε κάποιους στόχους». Είναι μία ομπρέλα παρεμβάσεων η οποία έχει έναν ενδογενή μηχανισμό αυτοβελτίωσης. Δηλαδή, από την φύση εξ ορισμού αναζητά να βρει νέες περιοχές αριστείας, αναζητά να βρει νέους τομείς πρωταθλητές. Αυτό που παλιότερα... τώρα πια έχει λίγο σβήσει ο όρος... ονόμαζε κρυφούς πρωταθλητές ή κοιμώμενους γίγαντες. Δηλαδή τομείς παραδοσιακούς οι οποίοι είναι σε ανάγκη μετασχηματισμού. Η διαδικασία με την οποία ψάχνει, αναζητά να ανακαλύψει αυτούς τους νέους τομείς, τις νέες περιοχές, ονομάζεται Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης. Και τι κάνει; Εμπλέκει το οικοσύστημα έρευνας, την δημόσια διοίκηση και το παραγωγικό σύστημα σε έναν διάλογο ο οποίος είναι δυναμικός και συνεχιζόμενος προσπαθώντας να βρει νέες αναπτυξιακές ευκαιρίες. Λοιπόν, πρακτικά μιλώντας, αυτό που επιχειρεί να κάνει η RIS είναι να περάσει από αυτό που ονομάζουμε έρευνα περιέργειας, σε έρευνα εφαρμοσμένη. Δηλαδή, έρευνα που εξυπηρετεί το παραγωγικό σύστημα. Η RIS δεν

υποβαθμίζει τον ρόλο της έρευνας περιέργειας, αντίθετα αναγνωρίζει πως πολλές μεγάλες ανακαλύψεις έγιναν χάρη στον υψηλό βαθμό περιέργειας κάποιων επιστημόνων. Απλώς προσπαθεί να συστηματοποιήσει τις διαδικασίες διενέργειας έρευνας στους σχετικούς φορείς. Τέλος, να πούμε, να ξεκαθαρίσουμε ότι δεν είναι ένα απλό πρόγραμμα, άρα δεν έχει έναν συγκεκριμένο προϋπολογισμό από μία συγκεκριμένη πηγή. Είναι μία δέσμη παρεμβάσεων, μία ομπρέλα παρεμβάσεων, διαπνέει πολλά προγράμματα, πολλές πηγές χρηματοδότησης, λαμβάνει στήριξη από προγράμματα κοινοτικά και ελληνικά, από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς. Το κρατάμε αυτό στα υπόψιν, διότι δεν πρέπει αναγκαστικά να συγχέουμε την RIS με ένα πρόγραμμα ή με μία προγραμματική περίοδο. Είναι μία στρατηγική η οποία ακολουθεί σε καλπασμό τις προγραμματικές περιόδους των ΕΣΠΑ αλλά είναι, να θυμόμαστε, κάτι πολύ ευρύτερο. Έτσι; Λοιπόν, να συνεχίσουμε με λίγους ακόμα ορισμούς που θα ακούσουμε συχνά. Οι κύριοι μέτοχοι, οι κύριοι συμμετέχοντες στη διαδικασία αυτή είναι οπωσδήποτε ερευνητικοί φορείς, δηλαδή οι φορείς που παράγουν έρευνα που οδηγούν σε καινοτομία, η αγορά, το παραγωγικό σύστημα και η δημόσια διοίκηση. Αυτή η τριπλέτα, το έχουμε πάρει από την παγκόσμια βιβλιογραφία, ονομάζεται Τριπλή Έλικά. Με την προσθήκη της Κοινωνίας των Πολιτών έχουμε την Τετραπλή Έλικά. Θα την δούμε και λίγο παρακάτω. Ωραία, ναι... Θα κάνω λίγο πιο γρήγορα κατ' απαίτηση της προέδρου του τραπεζιού. Λοιπόν, οι τομείς προτεραιότητας που έχει επιλέξει η RIS για την Κεντρική Μακεδονία για την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο είναι αυτοί που βλέπετε. Για την νέα προγραμματική περίοδο έχουν εμπλουτιστεί με νέους τομείς και με εξειδικεύσεις, τις λεγόμενες περιφερειακές απολήξεις. Όπως σας είπα, η RIS δεν είναι ένα απλό πρόγραμμα, χρηματοδοτείται από διάφορες πηγές, από διάφορα προγράμματα. Από το πρόγραμμά μας λαμβάνει στήριξη από τους άξονες προτεραιότητας 1, 2, 3 και 8. Οι 1, 2, 3 έχουν να κάνουν με ανάπτυξη καινοτομίας, διείσδυση ΤΠΕ και ανάπτυξη του δυναμισμού της επιχειρηματικότητας. Ο 8 έχει να κάνει με κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού. Τώρα, εν συντομία, η συνολική στήριξη που παρέχει το πρόγραμμά μας επαναλαμβάνω, είναι 164 εκατομμύρια ευρώ. Με 117 εκατομμύρια

ευρώ συμβάσεις και 53 περίπου εκατομμύρια πληρωμές. Στα συνολικά στοιχεία έχουμε πετύχει τα εξής: 19 ερευνητικοί φορείς χρηματοδοτούνται για να διεξάγουν έρευνα σε καλύτερες συνθήκες, ανεπτυγμένες υποδομές έρευνας. Αυτό βελτιώνει τις συνθήκες εργασίας 220 ερευνητών οι οποίοι αποτιμώνται σε ισοδύναμα ανθρωποέτη εργασίας. Μπορεί να είναι πολύ παραπάνω, αλλά μιλάμε για ανθρωποέτη, είμαστε στα 220. 1310+ επιχειρήσεις ωφελούνται άμεσα, δηλαδή παίρνουν επιχορήγηση. 850 και πλέον επιχειρήσεις λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη, συμβουλευτική. Έχουμε πέντε νέους clusters καινοτομίας οι οποίοι δημιουργούνται και έχουμε μία εμβληματική δράση η οποία περιγράφεται στο πρόγραμμά μας. Είναι το One Stop Liaison Office. Είναι το περίφημο OSLO που φιλοξενείται στην Αυτοτελή Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας, με τον κύριο Μιχαηλίδη. Είναι ο μηχανισμός ο οποίος πρακτικά παρακολουθεί την υλοποίηση όλης της RIS στην Κεντρική Μακεδονία. Μας έχει δώσει πολλά στοιχεία γι' αυτή την παρουσίαση και τον ευχαριστούμε ιδιαίτερα. Τώρα, υπάρχουν στοιχεία αναλυτικά ανά άξονα. Μην κουράσω. Θα τα βρείτε στις διαφάνειες, θα τα βρείτε στην παρουσίαση. Θέλω να πάω στην τελευταία διαφάνεια και κλείνουμε για σήμερα. Για την RIS έχουμε κάποιες προκλήσεις για τη νέα προγραμματική περίοδο. Ποιες είναι αυτές. Η RIS πριν από 10 χρόνια που ξεκινήσαμε να την δουλεύουμε ήταν ένα νέο concept. Για πρώτη φορά είπε ότι παιδιά ξέρετε, σταματάμε να δίνουμε παντού χρήματα ανεξέλεγκτα, στο πλαίσιο του better spending, έτσι για το οποίο φώναξαν πάρα πολύ οι κοινοτικοί, πολλές χώρες καλύτερα... και αρχίζουμε να εστιάζουμε σε τομείς. Αυτό το πράγμα γνώρισε έτσι... συνάντησε μία μικρή όχι δυσφορία, μία μικρή ανησυχία για το αν τελικά εγώ εξαιρούμαι, τι γίνεται, μήπως πρέπει να κάνουμε κάτι άλλο κλπ κλπ. Σιγά-σιγά οι επιχειρήσεις, η Τριπλή Έλικά, τα πανεπιστήμια, οι επιχειρήσεις άρχισαν να κατανοούν το concept. Ότι κανείς δεν εξαιρείται, απλώς η RIS εστιάζει κάπου συγκεκριμένα. Τα επόμενα βήματα που οπωσδήποτε πρέπει να πετύχουμε είναι: Πρώτον, σίγουρα να ανταποκριθούμε, να προσαρμοστούμε στις ανάγκες κοινωνίας και αγοράς. Για εμάς η RIS δεν είναι μόνο η αγορά, δεν είναι το κεφάλαιο. Δεν

εξυπηρετούμε τα συμφέροντα του μεγάλου κεφαλαίου, εξυπηρετούμε πάρα πολλές μικρές, πολύ μικρές μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι; Η ενδυνάμωση των δεσμών της Τριπλής Έλικας. Θέλουμε τις επιχειρήσεις να έρθουν κοντά, να συμμετέχουν στις δραστηριότητες επιχειρηματικής ανακάλυψης, τελευταίο bullet. Ένα άλλο σημαντικό, κατά τη γνώμη μου το πιο σημαντικό από όλα τα bullets, είναι ότι πρέπει να συγχρονίσουμε τον επιχειρηματικό χρόνο με τον χρόνο της δημόσιας διοίκησης. Η επιχείρηση έχει ανάγκες. Η δημόσια διοίκηση εφαρμόζει κανόνες προκειμένου η χρηματοδότηση να είναι σύννομη. Αυτά τα δύο δεν ταυτίζονται πάντα. Πρέπει να ταυτιστούν όσο μπορούμε περισσότερο ώστε όταν οι επιχειρήσεις χρειάζονται έναν συγκεκριμένο τύπο ενίσχυσης, να μπορούμε το συντομότερο δυνατόν με όλα μας τα διαθέσιμα εργαλεία να μπορούμε να την παρέχουμε. Αλλιώς, αν περάσει η επιχειρηματική ανάγκη, δεν έχει κανένα νόημα να βγάλουμε πρόταση να εντάξουμε έργα. Αυτά. Σας ευχαριστώ πολύ.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Και εμείς ευχαριστούμε πάρα πολύ. Θα παρακαλέσω τον κύριο Κοντογιαννόπουλο να μας κάνει μία ενημέρωση για θέματα αξιολόγησης του επιχειρησιακού προγράμματος.

**Δημήτρης Κοντογιαννόπουλος:** Καλησπέρα σας. Θα παρουσιάσω πολύ συνοπτικά κάποια βασικά στοιχεία του σχεδίου αξιολόγησης για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020. Καταρχάς να πούμε ότι η αξιολόγηση είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο σε όλες τις πτυχές, τόσο στον σχεδιασμό, όσο και στην παρακολούθηση, όσο και στην υλοποίηση. Η αξιολόγηση που κάνουμε βασίζεται σ' ένα σχέδιο αξιολόγησης το οποίο περιλαμβάνει αξιολογήσεις που κάνει η ίδια η διαχειριστική, περιλαμβάνει οριζόντιες αξιολογήσεις που γίνονται από κεντρικούς φορείς. Για παράδειγμα από την ΕΥΣΕΚΤ ή από άλλες επιτελικές δομές. Και οι αξιολογήσεις αυτές είναι τόσο αξιολογήσεις εφαρμογής, όσο και αξιολογήσεις επιπτώσεων. Ασφαλώς αφορούν και στα δύο ταμεία που έχουμε, και στο ΕΤΠΑ αλλά και στο ΕΚΤ. Βρισκόμαστε στο πρώτο bullet point για ενημέρωση για το σχέδιο αξιολόγησης. Ενδεικτικά να αναφέρω κάποιες αξιολογήσεις που έχουν ολοκληρωθεί στο παρελθόν. Η ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος μας η οποία

ολοκληρώθηκε πριν μερικά χρόνια, η αξιολόγηση που έχει γίνει για τις τοπικές μονάδες υγείας που έγινε από την αρμόδια επιτελική δομή του Υπουργείου Υγείας. Αναφέρω κάποιες ενδεικτικές αξιολογήσεις οι οποίες μας βοήθησαν πάρα πολύ στο να σχεδιάσουμε και την επόμενη ημέρα. Αξιολόγηση για τις δομές στήριξης γυναικών θυμάτων βίας, η αξιολόγηση της εναρμόνισης, η αξιολόγηση κοινωνικών δομών που χρηματοδοτούνται, που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Γι' αυτή την αξιολόγηση θα πω λίγο αναλυτικότερα στη συνέχεια. Και υπάρχει και μία ακόμα αξιολόγηση σε εξέλιξη, τα αποτελέσματα της οποίας τα περιμένουμε, για την πολύ σημαντική παρέμβαση που γίνεται οριζόντια σε όλη τη χώρα, για την εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη μαθητών με αναπηρία ή και άλλες εκπαιδευτικές ανάγκες. Αυτές ήταν κάποιες ενδεικτικές αξιολογήσεις που είτε έχουν γίνει, είτε είναι σε εξέλιξη. Ασφαλώς, στο πλαίσιο του σχεδίου αξιολόγησης υπάρχουν ακόμα αξιολογήσεις που θα πραγματοποιηθούν μελλοντικά. Αναφέρω δύο ενδεικτικά. Η μία είναι μία αξιολόγηση που θα κάνουμε για να δούμε την αποτελεσματικότητα της στρατηγικής επικοινωνίας που ακολουθούμε στο πρόγραμμά μας και φυσικά και μία τελική αξιολόγηση του επιχειρησιακού προγράμματος πριν το κλείσιμο της προγραμματικής περιόδου που διανύουμε. Τώρα, μερικά πιο αναλυτικά στοιχεία για το δεύτερο μέρος, για την αξιολόγηση των κοινωνικών δομών που συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και έχουν υλοποιηθεί και συνεχίζουν να υλοποιούνται στην Κεντρική Μακεδονία. Η αξιολόγηση αυτή ολοκληρώθηκε το 2021, πέρυσι δηλαδή, βασίστηκε πάνω σε οριζόντιες οδηγίες που δόθηκαν στην Διαχειριστική Αρχή από την αρμόδια υπηρεσία την ΕΥΣΕΚΤ, αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο αυτής της μελέτης πέντε μεγάλες παρεμβάσεις τις οποίες νομίζω λίγο ή πολύ όλοι γνωρίζουμε. Τις αναφέρω απλά. Κέντρα Κοινότητας, Δομές Παροχής Κοινωνικών Αγαθών, Δομές Αστεγών, Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων τα γνωστά και ως ΚΗΦΗ και τα Κέντρα Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Αναπηρία. Αυτές οι πέντε παρεμβάσεις συμμετείχαν σ' αυτή την μελέτη αξιολόγησης και οι βασικές πηγές πληροφόρησης ήταν έρευνες που έγιναν σ' όλες τις δομές που λειτουργούν στην

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, έρευνες σε ωφελούμενους των δομών, έρευνες στους δικαιούχους και τους συντονιστές και συμπληρωματικά κάναμε και κάποια focus groups, δηλαδή κάποιες ομάδες εστιασμένης συζήτησης, ακριβώς για να μπούμε σε μεγαλύτερο βάθος σε σχέση με την ωφέλεια ή άλλα ευρήματα που είχανε αυτές οι σημαντικές παρεμβάσεις στην περιφέρεια μας. Η μελέτη είναι αναρτημένη στην ιστοσελίδα μας. Είναι ένα πολυσέλιδο ασφαλώς κείμενο όπως καταλαβαίνετε. Θα μπω σε ένα βασικό συμπέρασμα το οποίο προέκυψε απ' αυτή τη μελέτη. Προέκυψε η αναγκαιότητα να συνεχιστεί η υλοποίηση αυτών των πράξεων. Να υπάρχει δηλαδή μία συνέχεια σ' αυτές τις δράσεις που ενισχύουν πάρα πολύ την κοινωνική συνοχή, τόσο στην χώρα όσο και πιο συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Και στα ευρήματα της μελέτης δύο σημαντικά στοιχεία. Πρώτον, ανάγκη για μεγαλύτερη έμφαση στην απενεργοποίηση των ωφελούμενων και κυρίως στον τομέα της απασχόλησης. Και επίσης από αυτήν την έρευνα βγήκε και ο πολύ σημαντικός ρόλος που έχει το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης. Αυτός ο συνδετικός ρόλος που έχει για όλες τις δράσεις του Κοινωνικού Ταμείου. Αυτά και αν χρειαστεί κάποιος μετά την συνεδρίαση, είμαι στη διάθεση του. Ευχαριστώ.

**Μαρία Κωστοπούλου:** Ευχαριστούμε, πολύ ενδιαφέροντα. Αναπληρώνω την πρόεδρο της επιτροπής. Θα προχωρήσουμε με την ενημέρωση για την πρόοδο υλοποίησης της στρατηγικής για την πληροφόρηση και επικοινωνία. Ο κύριος Κρυσταλλίδης Αντώνης.

**Αντώνης Κρυσταλλίδης:** Ευχαριστώ πολύ κυρία αναπληρώτρια της Αντιπροέδρου. Λοιπόν, όπως προβλέπεται και από τον κανονισμό, η Επιτροπή Παρακολούθησης πρέπει να ενημερωθεί για τον απολογισμό των δράσεων που έγιναν από την προηγούμενη συνεδρίαση της και μέχρι σήμερα και να ενημερωθεί για τον προγραμματισμό των ενεργειών για το επόμενο έτος, τον οποίο προγραμματισμό καλείται να εγκρίνει. Ξεκινάμε λοιπόν να δούμε τι έγινε από 2019 και δώθε. Λειτουργήσε ο διαδικτυακός τόπος της Διαχειριστικής Αρχής. Βλέπετε κάποια στατιστικά στοιχεία στην οθόνη. Οι δικαιούχοι συνέχιζαν να υποστηρίζονται παρά τα

διαδοχικά lockdowns τηλεφωνικά και ηλεκτρονικά κυρίως. Η ετήσια δραστηριότητα, που είναι επίσης κανονιστική υποχρέωση, έγινε όχι το 2020 γιατί απαγορεύτηκε, αλλά το 2021 και 2022 με την συμμετοχή στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης. Και επίσης είναι σε ισχύ, αυτή την στιγμή τρέχει η σύμβαση με τον σύμβουλο επικοινωνίας που έχουμε, που έχουν γίνει αρκετά πράγματα τα οποία θα σας δείξω σε επόμενη διαφάνεια. Συνεχίζω με τις κανονιστικές υποχρεώσεις. Το έμβλημα είναι αναρτημένο έξω από τα γραφεία της Διαχειριστικής Αρχής. Ο κατάλογος των ενταγμένων πράξεων και των δικαιούχων είναι αναρτημένος ηλεκτρονικά. Και επίσης, η πρόοδος υλοποίησης του προγράμματος είναι συνέχεια και πολύ τακτικά αναρτημένη στην ιστοσελίδα μας. Τώρα, μετά την υπογραφή της σύμβασης το 2020 με τον σύμβουλο επικοινωνίας, που είναι η διαφημιστική εταιρεία Orange, έγιναν αρκετές ενέργειες οι οποίες βεβαίως όπως αντιλαμβάνεστε καθυστέρησαν πάρα πολύ λόγω της πανδημίας και των lockdowns. Η επικοινωνία ήταν λίγο στάσιμη εκείνη την εποχή, διότι σκεφτείτε ότι βασίζεται πάνω στα έργα μας. Βασίζεται πάνω στην επικοινωνία με τους δικαιούχους μας, οι οποίοι δικαιούχοι όπως και εμείς ήμασταν κλεισμένοι μέσα στα σπίτια μας. Ήταν λοιπόν πάρα πολύ δύσκολη η πρόοδος της επικοινωνίας. Παρόλα αυτά όμως έγιναν αρκετά πράγματα και κυρίως τώρα τελευταία. Τα βλέπετε στην οθόνη. Με έμφαση στην παραγωγή 22 testimonial video, μαρτυριών δηλαδή, στα οποία οι χρήστες καλούνται να μιλήσουν για τα έργα, περίπου τριών λεπτών. Καθώς και πολλές άλλες ενέργειες τις οποίες να μην τις απαριθμώ, τις βλέπετε στην οθόνη. Τα 22 αυτά βίντεο τα οποία θα δώσουν... θα τα πούμε όμως μετά στον προγραμματισμό αυτά. Λοιπόν, βλέπουμε μερικές εικόνες από το περίπτερο μας στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης το 2021, το 2022. Ένα ηλεκτρονικό newsletter που παράγεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Και ας πούμε κάποια ημερολόγια τοίχου τα οποία παράχθηκαν και διανεμήθηκαν σε σχολεία ως επί το πλείστον. Να κάποιες εικόνες, να μην βλέπουμε στεγνά κείμενα εν πάση περιπτώσει. Η ηλεκτρονική μας προβολή συνεχίζει να είναι αυτή, με το site μας, ένα microsite με τα αποτελέσματα της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου με οπτικοακουστικό υλικό πλούσιο το οποίο είναι πάρα πολύ ωραίο και σας καλούμε να

το επισκεφτείτε. Και βεβαίως το κανάλι YouTube που έχουμε, όπου όλες οι παραγωγές μας είναι εκεί, παλιές και καινούργιες. Πάμε τώρα να δούμε τι μέλλει γενέσθαι. Τον προγραμματισμό των ενεργειών τον οποίο καλείστε να εγκρίνετε κιόλας. Με τον σύμβουλο επικοινωνίας θα συνεχίσουμε με προβολή στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, με παραγωγές γεωγραφικών βίντεο για τις περιφερειακές ενότητες αλλά και θεματικών για τις δέκα θεματικές ενότητες που έχουμε επιλέξει, προωθητικές ενέργειες, σημαντικές ενημερωτικές εκδηλώσεις προς το κοινό, έτσι όλα αυτά προσανατολισμένα. Roadshows στις περιφερειακές ενότητες και άλλες εκθέσεις και εκδηλώσεις, άλλες ενέργειες και δημιουργικές εργασίες. Τις δέκα θεματικές κατηγορίες που έχουμε επιλέξει τις βλέπετε και αυτές, να μην τις απαριθμούμε τώρα. Και η σύμβαση θα κρατήσει μέχρι τον Ιούλιο του 2023, όπως προβλέπεται. Ο στόχος είναι πάντα η προβολή αποτελεσμάτων, ωφελειών μέσα από τις μαρτυρίες χρηστών. Έτσι; Με έμφαση στην καθημερινότητα των πολιτών. Ο δικτυακός τόπος συνεχίζει βεβαίως να λειτουργεί. Η ενημέρωση και η υποστήριξη των δικαιούχων δεν σταματάει ποτέ. Ετήσια δραστηριότητα του χρόνου 2023 θα κάνουμε πάλι με την παρουσία μας στην Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης. Και συμμετέχουμε όσο μπορούμε και όσο γίνεται σε πανευρωπαϊκές καμπάνιες. Καθώς και άλλες ενέργειες οι οποίες ενδέχεται να προκύψουν από την υλοποίηση του προγράμματος. Αυτός είναι ο προγραμματισμός μας, τον οποίο και σας καλούμε να εγκρίνετε. Τώρα, κλείνοντας θα θέλαμε να σας δείξουμε ένα απ' αυτά τα βίντεο τα οποία παρήχθησαν και το οποίο αυτό το βιντεάκι αφορά σ' ένα έργο εμβληματικό κατά την άποψή μας, που είναι για το νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ. Δεν θα σας πω τίποτα άλλο, θα το παρακολουθήσετε μέσα από την περιγραφή του δικαιούχου και των χρηστών. (προβολή video) Ευχαριστούμε πολύ.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Ευχαριστούμε πολύ. Αυτό είναι ένα δείγμα και οπτικό και ζωντανό, πώς μεταφράζει το πρόγραμμα την βοήθεια και μάλιστα σε συγκεκριμένες κοινωνικοοικονομικές συγκυρίες. Θα περάσουμε τώρα στα ειδικά θέματα. Θα δώσω τον λόγο στην κυρία Μάρα από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής.

**Αικατερίνη Μάρα:** Ευχαριστώ πολύ κυρία πρόεδρε. Εκ μέρους της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού της Εφαρμογής ευχαριστούμε πολύ για την πρόσκληση. Και είμαστε χαρούμενοι για την ευκαιρία να είμαστε δια ζώσης στις εργασίες της Επιτροπής Παρακολούθησης. Ονομάζομαι Αικατερίνη Μάρα, είμαι στέλεχος της μονάδας Δ της ΕΥΣΕ και σε τρεις διαφάνειες θα σας παρουσιάσω πολύ σύντομα την πορεία υλοποίησης του ΕΣΠΑ στο σύνολο της χώρας. Στην πρώτη διαφάνεια θα δούμε την υλοποίηση του συνόλου των επιχειρησιακών προγραμμάτων έως τα τέλη του Γ' τριμήνου του 2022. Θα δούμε ομαδοποιημένα στοιχεία. Ευχαριστώ πολύ. Βλέπουμε ομαδοποιημένα στοιχεία για τα τομεακά και τα περιφερειακά προγράμματα, για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και τα Προγράμματα Εδαφικής Συνεργασίας. Είναι τα ραβδογράμματα που βλέπετε μπροστά σας. Τα ποσά αφορούν σε εκατομμύρια ευρώ και στις κορυφές των ράβδων βλέπουμε τα ποσοστά υλοποίησης. Με κίτρινο χρώμα είναι η ράβδος των εντάξεων του συνόλου των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ, οι οποίες ανέρχονται στο 143%, το οποίο είναι ένα αρκετά υψηλό ποσοστό. Με πορτοκαλί χρώμα βλέπουμε τις συμβάσεις που ανέρχονται στο 115%. Με κόκκινο χρώμα τις πληρωμές που ανέρχονται συνολικά στο 73%. Και ελπίζουμε στο τέλος του χρόνου να σημειώσουμε ακόμα καλύτερες επιτεύξεις. Θα επαναλάβω για την Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας ότι πράγματι είναι σταθερά στις πρώτες θέσεις στις απορροφήσεις χάρη στις υπερπροσπάθειες που έχουν καταβάλει οι συνάδελφοί της Διαχειριστικής, για τους οποίους πραγματικά αξίζει κάθε έπαινος που ειπώθηκε πρωτίτερα από όλους τους ομιλητές, τον Περιφερειάρχη και τους άλλους συναδέλφους από τις κεντρικές δομές των υπουργείων. Πολύ σύντομα, μη σας κουράζω με τα στοιχεία. Τα βλέπετε. Στη δεύτερη διαφάνεια βλέπουμε την συνεισφορά των ταμείων πάλι στο σύνολο της χώρας, στις εντάξεις, στις πληρωμές, στις συμβασιοποιήσεις, το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ. Βλέπουμε ότι έχουνε αναλογική πορεία όσον αφορά τις συμβασιοποιήσεις και τις πληρωμές. Η μικρή υστέρηση που παρουσιάζουν τα υπόλοιπα ταμεία ευελπιστούμε ότι προϊόντος του χρόνου θα εξαλειφθεί και θα έχουμε και σ' αυτά πολύ καλή υλοποίηση. Θα ήθελα και εμείς να κάνουμε από την πλευρά μας μία μνεία στην ιδιαίτερη συνεισφορά του



ΕΣΠΑ στην αντιμετώπιση της πανδημίας Covid. Και αυτό γιατί οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων σε συνδυασμό με την ευελιξία που μας έδωσαν οι κανονισμοί, αποτέλεσαν ένα σημαντικό εργαλείο για την στήριξη της οικονομίας αλλά και της κοινωνίας την περίοδο της πανδημίας. Για δύο δράσεις θα μιλήσω που προκηρύχθηκαν. Την ενίσχυση των επιχειρήσεων με κεφάλαιο κίνησης στην οποία εντάχθηκαν πάνω από 15.000 επιχειρήσεις, με συνολικό προϋπολογισμό πλέον των 121 εκατομμυρίων στο σύνολο της χώρας. Και την ενίσχυση του τομέα της υγείας όπως είπε και η κυρία Δαλαβέρη, με ειδική δράση στα ΠΕΠ, που υπήρχε και πρόβλεψη για πρόσληψη επικουρικού προσωπικού στα νοσοκομεία, με συνολικό προϋπολογισμό άνω των 300 εκατομμυρίων ευρώ. Συνεχίζουμε με το ΕΣΠΑ στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, όπου απ' όλα τα επιχειρησιακά προγράμματα συν το ΠΕΠ, έχουμε δράσεις άνω των 8,2 δισεκατομμυρίων, ένα πράγμα που είναι εύλογο γιατί είναι μία πολύ μεγάλη περιφέρεια της χώρας. Με τομείς παρέμβασης όλους τους τομείς που παρεμβαίνει το ΕΣΠΑ, με πρώτη την επιχειρηματικότητα, το περιβάλλον και τις μεταφορές. Και ένα σημαντικό ποσό έχει διατεθεί στις δράσεις απασχόλησης, κοινωνικής ένταξης, εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης. Στην επόμενη διαφάνεια θα δούμε τους τομείς παρέμβασης. Εδώ πέρα. Μεγάλη είναι η συμβολή των προγραμμάτων των μεταφορών, της ανταγωνιστικότητας, το γνωστό μας ΕΠΑνΕΚ και ακολουθεί το ΥΜΕΠΕΡΑΑ και στη συνέχεια όλα τα υπόλοιπα επιχειρησιακά προγράμματα. Αυτή είναι η εικόνα υλοποίησης του ΕΣΠΑ μέχρι το τελευταίο τρίμηνο, μέχρι το Γ' τρίμηνο του 2022. Και θα θέλαμε να σας δείξουμε και τον σχεδιασμό μας για το κλείσιμο των επιχειρησιακών προγραμμάτων, που όπως ειπώθηκε πρωτύτερα και από την παρουσίαση της κυρίας Ωραιοπούλου, επικεντρώνει σε τρεις-τέσσερις βασικές κατευθύνσεις. Όπως είναι γνωστό, η περίοδος επιλεξιμότητας των δαπανών λήγει 31/12 του 2023. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να έχουμε ολοκληρωμένα και λειτουργικά έργα τα οποία θα οδηγήσουν στην σύνταξη του αιτήματος πληρωμής, το οποίο θα υποβάλλουμε ή τον Φεβρουάριο του 2025 ή το αργότερο τον Μάρτιο του 2025. Επιδιώκουμε να έχουμε απορροφήσει το σύνολο των διαθέσιμων πόρων τόσο σε

επίπεδο επιχειρησιακού προγράμματος, όσο και επίπεδο Άξονα Ταμείου Περιφέρειας, όπως λέμε εμείς στην τεχνική μας γλώσσα. Τρίτη προτεραιότητα, ακούστηκε και πρωτύτερα, είναι η τακτοποίηση της μεγάλης υπερδέσμευσης στα ανώτατα όρια ευελιξίας που μας δίνουν οι νεοψηφισμένοι κανονισμοί του 115%. Αλλά θέτω υπόψιν των μελών της επιτροπής ότι στο συγκεκριμένο επιχειρησιακό πρόγραμμα επειδή έχουμε πάρα πολύ σίγουρες δαπάνες, δεν θα αξιοποιηθεί το ανώτατο όριο, αλλά όπως έχει ειπωθεί από τη διαχειριστική θα κλείσουμε και χαμηλότερα, με πολύ εγγυημένα επίπεδα ασφαλείας. Τέλος, θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια ώστε να ελαχιστοποιήσουμε την επιβάρυνση του εθνικού ΠΔΕ. Το πλαίσιο συνεργασίας είναι γνωστό, έχει αναφερθεί. Για να επιτευχθούν τα προαναφερθέντα θα πρέπει να ενταθεί η συνεργασία που ήδη έχουμε. Το βασικό μας ένα εργαλείο το γνωρίζετε, είναι τα σχέδια δράσης. Και το επόμενο χρονικό διάστημα θα ακολουθήσουν τεχνικές συναντήσεις με προσομοίωση κλεισίματος κλασικά όπως κάνουμε στο τέλος κάθε προγραμματικής περιόδου και τα screening που θα έχουμε από τους συναδέλφους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Έχουμε μία κοινή αντίληψη για το πού βρισκόμαστε, τι ζητήματα καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε για να φτάσουμε σ' ένα επιτυχημένο κλείσιμο. Κλείνοντας, θα ήθελα να σας πω ότι είμαστε στην διάθεσή σας για κάθε περαιτέρω συνεργασία προκειμένου να επιτύχουμε όλοι μαζί τους κοινούς στόχους μας. Και σας ευχαριστώ για την προσοχή σας. Καλό απόγευμα.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Ευχαριστούμε πάρα πολύ κυρία Μάρα. Και ευχαριστούμε πολύ για τη συνεργασία που έχουμε αναπτύξει όλα αυτά τα χρόνια με την υπηρεσία σας και ειδικά με εσάς προσωπικά. Θα δώσω τώρα τον λόγο στην κυρία Λάγια για να ενημερώσει για ειδικά θέματα αρμοδιότητας της υπηρεσίας της.

**Αγάθη Λάγια:** Λοιπόν, δύο λόγια για τους δείκτες και το κλείσιμο των προγραμμάτων. Κατά το κλείσιμο των προγραμμάτων θα πρέπει να αποτυπώνονται στην τελική Έκθεση Υλοποίησης τα δεδομένα για τους δείκτες, δηλαδή οι επιτευχθείσες τιμές των δεικτών έως την ημερομηνία υποβολής της τελικής Έκθεσης Υλοποίησης. Οποιαδήποτε απόκλιση πάνω από 20% στις τιμές των δεικτών θα χρειάζεται να τεκμηριώνεται στην τελική έκθεση. Για τις πράξεις που υλοποιούνται

σταδιακά θα αναφέρονται μόνο οι εκροές που έχουν επιτευχθεί για το στάδιο που περιλαμβάνεται στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020. Για τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει αυτό έχει υποβάλει η ΕΥΣΣΑ ερώτημα αλλά και πρόταση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Για τις μη λειτουργικές πράξεις θα αποτυπώνονται μόνο οι εκροές που έχουν επιτευχθεί με βάση τις δαπάνες που έχουν δηλωθεί στο πρόγραμμα. Υπενθυμίζουμε ότι υπάρχουν συγκεκριμένα ποσοστά βάσει των οποίων εκτιμάται αν υπάρχει αποτυχία ή όχι της επίτευξης των στόχων του πλαισίου επίδοσης. Σοβαρή αποτυχία μπορεί να οδηγήσει σε δημοσιονομικές διορθώσεις. Ωστόσο, υπάρχουν παράγοντες που όταν ισχύουν δεν επιβάλλονται δημοσιονομικές διορθώσεις και φυσικά θα πρέπει να τεκμηριώνονται. Και υπάρχουν και άλλοι εξωτερικοί παράγοντες που μπορούν να δικαιολογήσουν μικρότερο ποσοστό δημοσιονομικής διόρθωσης έως και 50%. Σχέδια αξιολόγησης και σύνθεση των αξιολογήσεων των προγραμμάτων. Πάλι λοιπόν μιλάμε... αναφέρθηκε ο κύριος Κοντογιαννόπουλος για τις αξιολογήσεις. Ενδεχομένως θα πρέπει η Διαχειριστική Αρχή να εκτιμήσει αν χρειάζεται επικαιροποίηση του Σχεδίου Αξιολόγησης. Έχουν γίνει και οι δύο αναθεωρήσεις, μπορεί να χρειάζεται να αποτυπωθούν. Τι πρέπει να περιλαμβάνουν αυτά τα Σχέδια Αξιολόγησης; Σίγουρα αυτές που έχουν ολοκληρωθεί, αναφέρθηκε ο κύριος Κοντογιαννόπουλος, αυτές που βρίσκονται σε εξέλιξη, αυτές που πραγματοποιήθηκαν αλλά δεν είχαν περιληφθεί στο εγκεκριμένο σχέδιο αξιολόγησης. Μπορούν να περιληφθούν οριζόντιες αξιολογήσεις όπως αυτές που γίνονται κεντρικά, δηλαδή η αποτίμηση για παράδειγμα της εφαρμογής των χωρικών εργαλείων στην Ελλάδα την προγραμματική περίοδο 2014-2020 που ολοκληρώθηκε με επισπεύδουσα αρχή την ΕΥΣΣΑ ή μία άλλη που βρίσκεται σε εξέλιξη από την Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και αφορά τους πόρους του ΕΣΠΑ και πώς στήριξαν την επιχειρηματικότητα στην περίοδο της πανδημίας. Να πούμε για τις αξιολογήσεις επιπτώσεων ότι συνιστάται να ομαδοποιηθούν οι αξιολογήσεις των επιπτώσεων. Δηλαδή, είτε να γίνει μία συνολική αξιολόγηση όπου θα αποτιμάται η συμβολή του προγράμματος σε όλους τους ειδικούς στόχους ή να γίνουν αξιολογήσεις επιπτώσεων μόνο για επιμέρους θεματικούς τομείς. Να θυμίσουμε ότι δεν χρειάζεται

να γίνει αξιολόγηση επιπτώσεων για τους άξονες της τεχνικής βοήθειας. Λοιπόν, κεντρικά θα εκπονηθούν δύο οριζόντιες αξιολογήσεις επιπτώσεων από την ΕΥΣΣΑ και πάλι. Η μία θα αφορά την Έξυπνη Εξειδίκευση στην οποία αναφέρθηκε ο κύριος Κωστάρας και η άλλη θα αφορά τις στρατηγικές χωρικές ανάπτυξης για τα περιφερειακά προγράμματα και τα 13. Για τις λοιπές αξιολογήσεις. Τελευταία αξιολόγηση εφαρμογής, συνίσταται να παραμείνει στο σχέδιο αξιολόγησης και να ανατεθεί έγκαιρα έτσι ώστε να τεκμηριώσει και την τελευταία αναθεώρηση του επιχειρησιακού προγράμματος εντός του 2023. Το ίδιο και για την αποτίμηση των ενεργειών πληροφόρησης και επικοινωνίας ώστε να υπάρχουν και τιμές βάσεις για το 2021-2027. Τέλος, γι' αυτή την υποχρέωση που δεν υπάρχει στην νέα περίοδο, που είναι η σύνθεση των αξιολογήσεων, να πούμε ότι εκεί θα περιλαμβάνονται μόνο όσες αξιολογήσεις έχουν ολοκληρωθεί μέχρι 31/12 του 2022. Υπάρχει ειδικό template της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για να μπορούν να αποτυπωθούν τα ευρήματα των αξιολογήσεων. Έχει μεταφραστεί από την Ειδική Υπηρεσία Σχεδιασμού Αξιολόγησης... από την ΕΥΣΣΑ στην ελληνική γλώσσα και θα σας αποσταλεί σύντομα. Εσείς βεβαίως σαν μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης θα εγκρίνετε και τον αναθεωρημένο σχέδιο αξιολόγησης το οποίο και θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του προγράμματος στην συνέχεια και στην πλατφόρμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο SFC. Τα είπα γρήγορα. Λυπάμαι τους διερμηνείς. Ευχαριστώ πολύ.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Εμείς ευχαριστούμε πάρα πολύ. Ολοκληρώσαμε και με τα ειδικά θέματα. Και θα ήθελα να δώσω τον λόγο στους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

**Εκπρόσωπος Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Παναγιώτης Θάνου:** Καλησπέρα και από εμένα και ευχαριστώ πάρα πολύ κυρία Ωραιοπούλου που μας δίνετε τον λόγο. Καταλαβαίνω, είναι λίγο αργά. Δεν ξέρω αν έχουμε πιει αρκετό καφέ για να μας ανέβει λίγο η αδρεναλίνη. Ελπίζω να αντέξουμε κανά μισάωρο και να μας ανεχτείτε. Κάποιες παρατηρήσεις από τη μεριά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αν αναφερθώ στη σημερινή μας πρωινή συνεδρίαση, μιλάμε για best practices of management εκ μέρους της Διαχειριστικής Αρχής που είναι για εξαγωγή. Τι εννοώ; Εννοώ ότι έχουμε

ένα πρόγραμμα της τάξεως περίπου ενός δισεκατομμυρίου και αν καταλαβαίνω καλά από τα λεγόμενά της κυρίας Ωραιοπούλου, το πρόγραμμά μας χονδρικά έχει κλείσει. Ταυτόχρονα, καταλαβαίνω ότι έχουμε μία πολύ καλή μαγιά, ένα πολύ καλό μαξιλάρι για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Θα έλεγα ότι αυτό είναι κατά την άποψή μου ένα διπλό επίτευγμα και συγχαρητήρια στην ομάδα. Από εκεί και πέρα θα μου επιτρέψετε να βάλω κάποια θέματα. Κοίταζα πάρα πολύ γρήγορα τις σημειώσεις μου από την τελευταία Επιτροπή Παρακολούθησης. Έχω κάποια μικρά θέματα τα οποία θα ήθελα λίγο να ενημερωθώ. Να ξεκινήσω. Τότε είχαμε μιλήσει για το Simplified Cost Options και θυμάμαι ότι η Διαχειριστική Αρχή είχε την πρόθεση, είχε αναπτύξει ένα τέτοιο μοντέλο. Αν έχετε την καλοσύνη λίγο να μας πείτε πού βρισκόμαστε. Ένα δεύτερο θέμα το οποίο μας απασχολεί και σήμερα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και έχει να κάνει σε σχέση με τον ΕΦΕΠΑΕ, με το ΚΕΠΑ. Θυμάμαι τότε μία κουβέντα με τον κύριο Σκοτίδα. Είχαμε μιλήσει κατά πόσο μπορούμε να επιταχύνουμε την αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων των πράξεων. Δεν ξέρω κατά πόσο αυτό έχει γίνει, κατά πόσο είναι εφικτό, τι είδους best practices μπορούμε να αποκομίσουμε από τη δικιά σας την εμπειρία. Και βεβαίως να πάω και εν συνεχεία στην παρατήρησή του καινούργιου Βλαχογιάννη το πρωί που είπε εάν και κατά πόσο μπορούμε να επιταχύνουμε τον χρόνο των επενδύσεων εισροής, αν θέλετε, των κοινοτικών χρημάτων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Από εκεί και πέρα θυμάμαι ότι είχαμε μιλήσει για δύο έργα στα οποία είχαμε κάποιες δυσκολίες, αν θέλετε. Αναφέρομαι στο έργο της ΕΥΑΘ το οποίο είχε κάποιες δυσκολίες τότε. Και βεβαίως για το έργο του φυσικού αερίου. Ένα άλλο θέμα το οποίο συμπεραίνω από την παρουσίαση της κυρίας Ωραιοπούλου, είναι ότι τα αντιπλημμυρικά θα πάνε στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Καταλαβαίνω ότι έχουμε δυσκολίες στην ωρίμανση και στην υλοποίηση. Εάν μπορείτε να μας εξηγήσετε λίγο ποιες είναι οι σκέψεις που θα μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τις εν λόγω παρεμβάσεις στις επενδύσεις με έναν αποτελεσματικότερο τρόπο. Ένα αγαπημένο θέμα γι' αυτούς που με ξέρουνε. Θα αναφερθώ στα λύματα και στα απορρίμματα. Θα ήθελα να κάνω μία έκκληση να γίνει μία προσπάθεια να ολοκληρώσουμε τους οικισμούς της κατηγορίας Γ, να

ολοκληρώσουμε και να προχωρήσουμε τις επενδύσεις στο κομμάτι της ανακύκλωσης. Καταλαβαίνω βέβαια ότι αυτό είναι ένα κομμάτι το οποίο έρχεται με εκχώρηση από το κεντρικό το πρόγραμμα του ΥΜΕΠΕΡΑΑ. Κλείνοντας, ο συνάδελφος ο Δημήτρης ο Κοντογιαννόπουλος είπε το πρωί ότι το θεωρούμε τόσο πάρα πολύ δεδομένο, που οι δράσεις δημοσιότητας και ενημέρωσης έρχονται σε δεύτερη μοίρα. Θα έλεγα πιο πολύ από ποτέ, στο πλαίσιο το οποίο βρισκόμαστε σε μία περίοδο κρίσης, με ακρίβεια, με τον πόλεμο με, με... θεωρώ και πιστεύω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό να επικοινωνήσουμε τις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων. Είναι το πνεύμα της αλληλεγγύης της Ευρώπης και θα έλεγα ότι αυτό, όπως είπε και ο κύριος Περιφερειάρχης το πρωί, πρέπει να δείξουμε και πρέπει να πούμε ότι όλα αυτά τα χρήματα έρχονται από την Ευρώπη και βεβαίως είναι δράσεις οι οποίες θα έλεγα, ειδικά τα testimonials, ακουμπάνε θα έλεγα τον Έλληνα πολίτη. Με αυτές τις σκέψεις δεν ξέρω αν ο συνάδελφός μου ο Κώστας ο Νιάφας θέλει να προσθέσει κάτι. Πάντως οδεύουμε προς το κλείσιμο και καταλαβαίνω αγαπητή Λίλα ότι το πρόγραμμά μας σχεδόν έχει κλείσει. Από τη δικιά μου μεριά ένα μεγάλο ευχαριστώ για όλη τη συνεργασία. Λοιπόν, ευχαριστώ πολύ.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Η εκπρόσωπος του Κοινωνικού Ταμείου.

**Εκπρόσωπος Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, Cristiana Costinescu:** Good afternoon. I would like to also acknowledge the very good progress and implementation that we have on the years side by side. I think you had a very detailed presentation of the main achievements and maybe it was not a lot said into the details, but this program really now managed to put a basis of the main, let's say, social services at local level. Now, each municipality has for example a Community Center. This allows us in the future to look into how to improve the quality of the services or integrate new services for the citizens. We have also, as I was saying also in the morning, the Primary Healthcare Units that were setup and we will continue our efforts in this direction. And we have many other actions that we took in this period. Of course there were some areas that let's say we were less successful and one of them that I would like to mention is the social economy area, where there were delays

in preparation of these actions. And let's say there was more clarity on how to move forward. We had no funds anymore because we were already during the pandemic crisis. But this is certainly not an excuse to further delay in the future. So this will be one of our main priorities for the next programming period, because we really believe that this is an action that has a huge potential for the development of the region. Now, we are also a bit less successful in the implementation of actions for the Roma population. These are of course complex actions that we understand that these are actions where we need the support of the municipalities and of civil society organizations working in this field. And this is also another area where we need to have more progress in the future. Now, moving to the closure indeed we have discussed yesterday during our technical meeting on ways to simplify and align the procedures because we need to move faster, we need to be more efficient and Simplify Cost Options are certainly very relevant for ESF because we have many structures that are running and we will have more, so not having Simplified Cost Options for some of them create important administrative burden. And then we also discussed on building capacity for the municipalities, but also for all the other stakeholders that are involved in the management of the funds. And here we will have more funds available either from this program, as capacity-building funds from social partnerships or civil society organizations or from the main technical assistance program at national level. I will stop here. Thank you very much. I would also like again to congratulate the managing authority for this achievement and we'll see for the future. Thank you.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Ευχαριστούμε πολύ. Ποιος από τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης θα ήθελε να πάρει το λόγο;

**Προϊσταμένη αρχής πιστοποίησης:** Αν μπορούσα να πω δυο λόγια.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Παρακαλώ. Η κυρία Αλέστα. Κεφάλαιο στη διαχείριση του ΕΣΠΑ. Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Είναι η Προϊσταμένη της Αρχής Πιστοποίησης.

**Βασιλική Αλέστα:** Ευχαριστώ πάρα πολύ κυρία Ωραιοπούλου. Αυτό που ήθελα να πω είναι ότι σε κάθε προγραμματική περίοδο έχουμε άγχος. Είχαμε στις προηγούμενες

περιόδους να πάρουμε την αποπληρωμή. Στην περίοδο 2014-2020 επειδή έχουν δοθεί πάρα πολλές προκαταβολές, το άγχος μας είναι μη βγούμε χρεωστικά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και επιστρέψουμε ποσά. Το πρόγραμμα της Κεντρικής Μακεδονίας ξεκίνησε πρώτο να κάνει... από τα πρώτα μάλλον, για να μην αδικούμε κανέναν. Από τα πρώτα να κάνει απόσβεση προκαταβολής και νιώθουμε ιδιαίτερα ασφαλείς ότι εννοείται δεν θα έχουμε πρόβλημα. Σε ό,τι δε αφορά στη διαχείριση, κάθε χρονιά που υποβάλουμε λογαριασμούς με την αρχή ελέγχου, το άγχος μας είναι μήπως οι διαχειριστικές δεν έχουν κλείσει το πρόγραμμα των επιτόπιων επαληθεύσεων και χρειαστεί να κάνουμε εξαιρέσεις. Νομίζω το είπατε προηγούμενα. Εσείς το έχετε κλείσει ήδη αρκετούς μήνες πριν την υποβολή του λογαριασμού. Είναι χαρακτηριστικό το πώς δουλεύει η Διαχειριστική. Εγώ προσωπικά και όλοι στην υπηρεσία νιώθουμε ευγνώμονες για την συνεργασία και σας ευχαριστούμε πάρα πολύ. Ευχόμαστε τα καλύτερα. Και στο κλείσιμο, που απ' ό,τι φαίνεται είναι σίγουρο και στο καινούργιο πρόγραμμα. Ευχαριστούμε πάρα πολύ.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Και εμείς ευχαριστούμε. Ο κύριος Σκοτίδας, ο Γενικός Διευθυντής του ΚΕΠΑ.

**Σπυρίδων Σκοτίδας:** ΕΦΕΠΑΕ είναι. Το ΚΕΠΑ είναι η επιχειρησιακή μονάδα η τοπική. Οκ, ευχαριστώ. Επειδή θα αναφερθώ σε αυτό που είπε νωρίτερα ο κύριος Θάνου για την κουβέντα που είπαμε και την αγωνία που είχαμε την κοινή να κερδίσουμε χρόνο σε επίπεδο αξιολόγησης, να αφήσουμε πίσω τα παλιά και να πάμε γρηγορότερα και αξιόπιστα. Πριν το κάνω, επειδή στην πρωινή συνεδρία εκεί πίσω που ήμουν αναφέρθηκαν τα πολύ καλά λόγια για τον ΕΦΕΠΑΕ, λέω σε όλα τα μέλη ότι τίποτα δεν είναι τυχαίο. Αυτή η Διαχειριστική που έχουμε εδώ και συνεργαζόμαστε, είναι χαρά να δουλεύεις μαζί της. Το λέω επίσημα εδώ διότι ξέρει η κυρία Ωραιοπούλου ότι αυτό το λέω συνέχεια και σας είπα, τίποτα δεν είναι τυχαίο. Εμείς, όλος ο οργανισμός είναι περίπου 700 άτομα, 150 από αυτά βρίσκονται εδώ για την Κεντρική και τη Δυτική Μακεδονία. Είναι μία γαλέρα δηλαδή. Έτσι, κωπηλάτες είναι. Αλλά χωρίς τη βοήθεια της Διαχειριστικής Αρχής δεν θα είχαμε αυτά τα αποτελέσματα. Γιατί; Γιατί υπάρχει άριστη κατανόηση των ρόλων μας. Έτσι; Είναι πολύ βασικό. Και

αλληλοσεβασμού. Έτσι; Έχουμε μία πολύ καλή συνεργασία. Βέβαια αυτά έχουν ονοματεπώνυμο, γιατί οι άνθρωποι κάνουν τη διαφορά. Εμείς έχουμε... μεγαλύτερη τριβή λόγω του αντικειμένου έχουμε με την κυρία Ωραιοπούλου, με την κυρία Αικατερινιάδου, με την κυρία Εδιππίδη και με τον κύριο Πλατή. Ο κύριος Πλατής έχει φροντίσει ύστερα από την έγκριση όταν έρθει η ώρα της υλοποίησης να μη μας λείπουν χρήματα. Τονίζω εδώ ότι τουλάχιστον στην περίπτωση μας, μόλις μπούνε στο λογαριασμό μας χρήματα, την επόμενη ή την μεθεπόμενη ημέρα, εάν οι δέκτες της χρηματοδότησης έχουν τα απαραίτητα, γίνεται εκταμίευση. Δεν θα ξεχάσω την παρουσία του κυρίου Στουραϊτή από την ΕΥΚΕ, όπου είναι σημαντικό να λεχθεί ότι έχουμε μία πάρα πολύ καλή και μακροχρόνια συνεργασία, ειλικρινή και μας έχει βοηθήσει πάρα πολύ και υπηρεσιακά και ώρες οι οποίες δεν είναι εργάσιμες. Μας σταματάει κάποιες φορές από φόρα που έχουμε ή ξέρω γω έτσι... Λοιπόν, όλα αυτά λοιπόν έχουνε ονοματεπώνυμο για να είμαι εξηγημένος. Στην ερώτηση που κάνατε νωρίτερα ή στην ενημέρωση που θέλετε, ναι είχαμε κάνει μία κουβέντα γιατί η αγωνία μας είχε δύο άξονες. Να τελειώνουμε γρήγορα μ' αυτούς τους ανθρώπους που έχουν υποβάλει μία αίτηση και αυτό είναι καλό για όλους και για το πρόγραμμα και γι' αυτούς και για όλους και για εμάς και να γίνει αυτό αξιόπιστο. Γιατί το πολύ γρήγορο μπορεί να έχανε την αξιοπιστία του. Εκεί μεσολάβησε ο κορονοϊός και λοιπά, ο οποίος σ' αυτό το θέμα μάλλον συνέβαλε. Και στις τελευταίες... έχουμε κάνει επιστολές σε ανεξάρτητες αρχές κλπ. κλπ... Θα τα πω και όπως είναι. Το ΕΡΓΑΝΗ έχει ανταποκριθεί καλύτερα στην ιστορία αυτή. Η ΑΑΔΕ η οποία είναι ανεξάρτητη αρχή και έχει και άλλα ζητήματα, έχει μία δυσκολία μάλλον κανονιστική. Μην ξεχνάτε ότι είμαστε ιδιώτες, αλλά θα μπορούσε να δίνει στοιχεία στη Διαχειριστική Αρχή για να τα έχουμε εμείς. Είναι πολύ εύκολο να το λύσουμε αυτό, αν συμβαίνει αυτό. Όσον αφορά τα ευαίσθητα δεδομένα κλπ., ό,τι ισχύει για όλους και αυτό που κάνουμε εμείς τώρα, έχουμε και άλλα στοιχεία ευαίσθητα τα οποία φροντίζουμε να τηρούμε. Δεν είναι μόνο τα οικονομικά. Άλλωστε, όλοι οι υποψήφιοι υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση ότι δέχονται και διασταυρώσεις από όλες τις πηγές που μπορεί το ελληνικό δημόσιο να χρησιμοποιήσει. Είμαστε λοιπόν σε μια φάση στην οποία λόγω

κορονοϊού οι δράσεις του ΕΠΑνΕΚ κυρίως που ήρθανε μετά από τη μεγάλη δράση που είχαμε αρχικά με την Περιφέρεια με τα 200 εκατομμύρια, εκεί υπήρξε μία πρόοδος με την ΑΑΔΕ και με παρέμβαση, με εισήγηση του Ειδικού Γραμματέα του ΕΠΑνΕΚ έχουμε για τις δράσεις αυτές επειδή το κύριο στοιχείο ήταν η ταχύτητα εκεί και έπρεπε μέσα στον κορονοϊό να δράσουμε... δηλαδή αν δεν το κάναμε θα ήμασταν ακόμα τώρα και θα είχαμε... θα ελέγχαμε χαρτιά ακόμα. Για το ΕΠΑνΕΚ λοιπόν λόγω του επείγοντος λόγω, λόγω... για τις δράσεις που είχε το ΕΠΑνΕΚ για τουριστικά, για όλα αυτά τα πράγματα, πήραμε στοιχεία από την ΑΑΔΕ. Δεν έχει επιτευχθεί ακόμα για δράση ΠΕΠ. Θέλω την βοήθεια όλων. Έτσι είναι πολύ σημαντικό αυτό, να βρεθεί μία φόρμουλα να έχουμε στοιχεία από την ΑΑΔΕ. Τα οποία βέβαια βοηθάνε και στην ταχύτητα και στην αξιοπιστία. Διότι όταν υποβάλλει κάποιος δικαιολογητικά τα οποία δεν μπορούμε να διασταυρώσουμε εμείς και έχουν σχέση με τα οικονομικά στοιχεία τα οποία υπάρχουν εκεί, απλώς διαπιστώνουμε ότι ένα Ε στην εταιρεία δεν έχει μουτζούρες, για να σας το πω έτσι δηλαδή. Γιατί και λάθος να έχει κάνει στην ΑΑΔΕ, αυτά είναι τα επίσημα στοιχεία. Αυτά έχει υποβάλει κάποιος. Σε αυτό λοιπόν το σημείο είμαστε κύριε Θάνου. Τώρα ελπίζω να το καλυτερεύσουμε αυτό και να αρχίσει αυτή η διαδικασία να εφαρμόζεται ως κανόνας και όχι ως εξαίρεση για τον Covid. Στη διάθεσή σας. Επίσης, να πω ότι από τα 806 εκατομμύρια που έχει πληρώσει ως τώρα η Περιφέρεια, οι οκτώ δράσεις που διαχειριζόμαστε, 7 του ΕΤΠΑ και μια ΕΚΤ, έχουμε καλύψει περίπου το 29% αυτού του ποσού των 806 εκατομμυρίων, 29% έχουμε δώσει ήδη εμείς από αυτό. Έχουμε δώσει δηλαδή 230 εκατομμύρια περίπου μέχρι τώρα. Έτσι; Και αυτά τα 230 εκατομμύρια που έχουμε δώσει μέχρι τώρα είναι περίπου το 72% της δημόσιας δαπάνης της εγκεκριμένης για τις δράσεις μας. 72% έχουμε δηλαδή δώσει ως τώρα. Στη διάθεσή σας για ό,τι άλλο θέλετε.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Ο κύριος Στουραϊτης από την ΕΥΚΕ.

**Ευάγγελος Στουραϊτης:** Καλησπέρα και από εμένα. Βαγγέλης Στουραϊτης από την Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων. Πολύ σύντομα δύο σχόλια. Παίρνοντας αφορμή από αυτά που είπε ο κύριος Σκοτίδας, να προσθέσω ότι είμαστε στη

διαδικασία που φτιάχνουμε το νέο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων, όπου όλες οι δράσεις είτε αφορούν επιχειρηματικότητα, είτε ερευνητικά θα εισάγονται πλέον στην περίοδο 2021-2027 σ' αυτό. Σ' αυτό λοιπόν η προσπάθεια που γίνεται αυτή τη χρονική στιγμή είναι τα στοιχεία να παίρνουνε διαλειτουργικότητες στο μεγαλύτερο μέρος τους. Οι διαλειτουργικότητες θα αφορούν και το ΕΡΓΑΝΗ που είναι τα στοιχεία απασχόλησης, να μας δίνει απευθείας ΕΜΕ. Αυτό προβλέπεται τον Ιούνιο του 2023 να λειτουργεί. Γιατί είναι ένα έργο που έχει μπει στο ΕΠΑνΕΚ, φτιάχνεται μία πλατφόρμα δίπλα στην ΕΡΓΑΝΗ που αυτόματα για το ΑΦΜ το συγκεκριμένο θα στέλνει ΕΜΕ στο σύστημα. Άρα κανείς δεν θα μετράει ΕΜΕ. Ήταν μία πολύ δύσκολη διαδικασία. Επίσης να έρχονται στοιχεία από το ΓΕΜΗ που είναι ουσιαστικά τα στοιχεία των μετόχων, τα καταστατικά και όλα τα υπόλοιπα. Θα έρχονται επίσης αυτόματα στο σύστημα με κάποιες εξουσιοδοτήσεις που θα δίνονται. Θα έρχονται τα πιστοποιητικά φερεγγυότητας, δεν θα χρειάζεται οι πολίτες να πηγαίνουν στα πρωτοδικεία να λαμβάνουν αυτά τα δικαιολογητικά. Και το πιο δύσκολο το οποίο βεβαίως θα υλοποιηθεί ελπίζουμε αλλά και αυτό το βλέπω μετά τα μέσα του 2023, είναι όλα τα στοιχεία από την ΑΑΔΕ. Δηλαδή αυτόματα μία επιχείρηση όταν ζητάει να πάρει μία επιχορήγηση για οποιονδήποτε λόγο, με τους κωδικούς taxisnet να κατεβαίνουν τα παιδιά αυτά του Ε3 ή του Ε1, τα οποία είναι απαραίτητα. Άρα δεν θα ανεβάζει κανείς τίποτα, δεν θα λαμβάνονται στοιχεία από κανέναν και κάποιες αξιολογήσεις μπορούν να γίνονται πλέον και αλγοριθμικά χωρίς να παρεμβαίνει ανθρώπινο χέρι μόλις θα τα έχουμε όλα αυτά. Άρα, ευελπιστούμε ότι στο Β' εξάμηνο του 2023 όλες οι δράσεις που θα βγαίνουν θα έχουν μία τελείως διαφορετική δομή, θα έχουνε μία πολύ μεγαλύτερη ταχύτητα και ασφάλεια και στα δεδομένα που έχουμε και στις αξιολογήσεις που κάνουμε, γιατί αυτός είναι ο στόχος. Τώρα, να προσθέσω μόνο ότι και στα ερευνητικά, γιατί η τάση που υπάρχει βεβαίως και η πρόθεσή μας είναι όπου μπορούμε να απλοποιήσουμε. Και στα ερευνητικά σε συνεργασία με την ΕΥΘΥ και με τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και την ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ, προσπαθούμε να εισάγουμε μία πολύ σημαντική απλοποίηση με τη χρήση μορφών απλοποιημένου κόστους, που θα μειώσει εκεί δραματικά ειδικά την παρακολούθηση

και σε παραστατικά και σε χρόνους παρακολούθησης. Άρα ελπίζουμε δηλαδή από το Β' εξάμηνο του 2023 να είναι όλα τελείως διαφορετικά σ' αυτό το κομμάτι και να έχουμε πολύ μεγαλύτερη ταχύτητα σ' όλα. Αυτά από εμένα, ευχαριστώ.

**Σπυρίδων Σκοτίδας:** Η ταχύτητα που είπαμε, από εκεί την είδαμε και θα περιμένω να γίνουν όλα αυτά γιατί ο Βαγγέλης ξέρει καλύτερα. Για την ταχύτητα όμως που έχει σχέση με την Κεντρική Μακεδονία, θέλω να σας πω ότι σήμερα αποφασίζουμε κάτι ως ομάδα και αύριο είναι υπογεγραμμένο από τον Περιφερειάρχη. Έτσι; Για να είμαστε ξεγημένοι. Γι' αυτό σας είπα νωρίτερα ότι δεν είναι τυχαίο τίποτα.

**Αγγελική Ωραιοπούλου:** Υπάρχει κάποιος άλλος; Θα προσπαθήσω να απαντήσω σε δύο-τρία θέματα που έβαλε ο κύριος Θάνου. Στο θέμα του απλοποιημένου κόστους του οποίου έχουμε δει την ωφέλεια του κυρίως στις δράσεις του ΕΚΤ, αλλά προοπτικά θα περάσει και στο κομμάτι του ΕΤΠΑ. Να πούμε ότι κάναμε μία επεξεργασία σε επίπεδο στοιχείων που είχαμε και αφορούσε τα Κέντρα Κοινότητας, η οποία κοινοποιήθηκε και στην ΕΥΣΕΚ και στην ΕΥΘΥ. Αυτή η επεξεργασία νομίζω ότι εμπλουτίστηκε και από επεξεργασίες στη συνέχεια άλλων Περιφερειών. Και αναμένουμε τουλάχιστον αυτή να περάσει από την ΕΔΕΛ για να κοινοποιηθεί. Τώρα, όσον αφορά το θέμα που πολύ καλά έχετε καταγράμμένα και θυμάστε, το μεγάλο έργο δηλαδή της ΕΥΑΘ, η δεύτερη εγκατάσταση που θα έχει, κράτησε η διαδικασία δημοπράτησης με τις ενστάσεις που είχε γύρω στα 3 χρόνια. Επομένως, αυτό είναι ένα έργο το οποίο θα μεταφέρουμε στην επόμενη Προγραμματική Περίοδο. Όσον αφορά το έργο του φυσικού αερίου, έχουμε φτάσει σ' ένα σημείο όπου έχουμε συμβάσεις σε όλες τις διακηρύξεις του και εφόσον συμφωνήσουμε μαζί σας, θα περάσει στην επόμενη προγραμματική. Στο κομμάτι των αντιπλημμυρικών, δεν θα μεταφερθούν όλα τα αντιπλημμυρικά τα οποία έχουν περιληφθεί. Υπάρχουν αντιπλημμυρικά τα οποία θα ολοκληρωθούν. Θα μεταφερθούν κάποια τα οποία έχουν προβλήματα υλοποίησης. Τα αντιπλημμυρικά, όπως έχουμε περιγράψει, έχουνε ένα πάρα πολύ μεγάλο πρόβλημα καταρχήν στις οριοθετήσεις και στις αδειοδοτήσεις. Και στη συνέχεια στο κομμάτι της εφαρμογής υπάρχουν και εκεί ζητήματα. Όσον αφορά το θέμα των λυμάτων, όπως αναλυτικά σας ενημερώσαμε

εχθές, τα οποία έχουμε από εκχώρηση σ' αυτό το πρόγραμμα από το πρόγραμμα του ΥΜΕΠΕΡΑΑ έχουμε κάποια επικινδυνότητα σε κάποια, το συζητήσαμε, θα δούμε τι θα γίνει. Και για την επόμενη προγραμματική περίοδο που θα έχουμε την πλήρη ευθύνη, έχουμε την καταγραφή των οικισμών, όπου ξέρουμε πού θα πραγματοποιηθούν. Το θέμα της δημοσιότητας και της πληροφόρησης σε εμάς αποτελεί κορυφαίο ζήτημα. Και αυτό φαίνεται διαχρονικά από τις καμπάνιες που έχουμε πραγματοποιήσει. Όσον αφορά το κομμάτι της κύριας Costinescu για το Κοινωνικό Ταμείο, πραγματικά όπως συζητήσαμε και εχθές, αντιλαμβανόμαστε την έλλειψη μας σε περιεχόμενο δράσεων αυτού του προγράμματος και στην κοινωνική οικονομία και στους Ρομά. Είναι από τις πρώτες προτεραιότητες που θα ξεκινήσουμε στο καινούργιο πρόγραμμα και νομίζω ότι εχθές κάναμε μία πάρα πολύ παραγωγική συζήτηση και συμφωνήσαμε και στα ζητήματα του απλοποιημένου κόστους αλλά κυρίως της αναγκαιότητας, capacity building, των φορέων του Κοινωνικού Ταμείου. Αν δεν υπάρχει κάτι άλλο, θα προχωρήσω να διαβάσω τις αποφάσεις και τα συμπεράσματα. Αφού ευχαριστήσουμε ως Διαχειριστική Αρχή όλους και έχουνε μείνει πια εδώ λίγοι και εκλεκτοί άνθρωποι που συνεργαζόμαστε όλα αυτά τα χρόνια και θεωρώ ότι αυτοί οι άνθρωποι αποτελούν και την βάση της όποιας καλής δουλειάς και επιτυχίας μας. Προχωράω στις αποφάσεις-συμπεράσματα. Όπως τις βλέπετε, σύγκληση της Επιτροπής Παρακολούθησης με την παρακάτω ημερήσια διάταξη, εισαγωγικό, πρόοδος, υλοποίηση, ειδικά θέματα. Πραγματοποιήθηκε η έγκριση των πρακτικών της 5<sup>ης</sup> συνεδρίασης, έγινε η παρουσίαση της προόδου υλοποίησης, έγινε ενημέρωση για την υλοποίηση του σχεδίου αξιολόγησης, αναπτύχθηκαν τα ειδικά θέματα, έγινε η παρουσίαση της πορείας υλοποίησης της στρατηγικής επικοινωνίας και η Επιτροπή Παρακολούθησης εγκρίνει τον Προγραμματισμό των Ενεργειών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας για το έτος 2023. Εγκρίνεται; Εγκρίνεται. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ από καρδιάς. Θέλω να ευχαριστήσω θερμά τη διερχόμενη.

- Και εμείς.
- Thank you for our side as well.